

En dan nu de *interne devaluatie*

- L'histoire se répète...
- Achterblijver
- Staatsgreep
- Interne devaluatie
- Hoe betalen?
- Besluit

Het internationaal concurrentievermogen van onze ondernemingen is opnieuw zwaar aangetast. Niet alleen dreigt België de herstelboot te missen, maar ook onze structurele werkloosheid dreigt van kwaad naar erger te evolueren. Enkel een interne devaluatie bestaande uit een volgehouden loondiscipline in combinatie met een arbeidsvriendelijkere fiscaliteit, gefinancierd door onder meer een ontvetting van het overheidsapparaat, kan soelaas bieden. VKW Metena stoffeert een gedurfd maar noodzakelijk beleidspakket.

De gunstige geografische ligging, de degelijke scholingsgraad van de beroepsbevolking en de beperktheid van de eigen binnenlandse markt maakte dat bijna onvermijdelijk een sterke gerichtheid op de export snel tot de fundamenten van het naoorlogse Belgische sociaal-economisch model ging behoren. De voorbije decennia zorgde dit export-geleid model voor een toenemende welvaart en steeds meer directe en indirecte jobs.

In de sociaal-economische beleidsvoering van de opeenvolgende regeringen van dit land stond het veilig stellen van de internationale concurrentiepositie van onze ondernemingen minstens impliciet centraal. Beheersing van de loonkosten per eenheid product (d.i. de loonkost gecorrigeerd voor de arbeidsproductiviteit) vormde een belangrijk onderdeel van het beleid en van het sociaal overleg tussen werkgevers en werknemers.

Deze aanpak leverde evenwel lang niet altijd de gewenste resultaten op. In de loop van de jaren 1970 liep het vooral via het mechanisme van automatische loonindexering compleet uit de hand met onze loonkosten. Tegen het begin van de jaren 1980 zaten die tegenover onze voornaamste handelspartners ongeveer 15% uit koers. Onze internationaal actieve bedrijven zagen zowel marktaandelen als winstmarges smelten als sneeuw voor de zon. Een erg negatieve kettingreactie trok vervolgens een spoor van vernieling doorheen de Belgische economie: toenemende tekorten op de handelsbalans, druk op de Belgische frank, hogere rentevoeten, minder investeringen, meer faillissementen, stijgende werkloosheid, grotere begrotingstekorten, oplopende staatsschuld...

In februari 1982 devalueerde ons land binnen het toenmalig *Europees Monetair Systeem* (EMS) de Belgische frank met 8,5%. In één beweging werd alzo een flink stuk van het zwaar aangetaste internationale concurrentievermogen van onze bedrijven hersteld. Bovendien vormde deze devaluatie een dermate grote schok voor onze politici, bankiers en vooral sociale partners dat in het spoor van de devaluatie vrij snel een trein maatregelen op de sporen kwam die het herstel van de economie verder ondersteunde.

L'histoire se répète...

In de herfst van 2009 valt er moeilijk te ontkomen aan de conclusie dat het weer grondig fout loopt met onze internationale concurrentiepositie. De cijfers inzake de samenstelling van de groei van ons BBP illustreren de problematiek treffend. 2004 was voorlopig het laatste jaar dat er nog een beduidend positieve bijdrage vanwege onze netto-export (zijnde exportgroei min importgroei) aan de groei van ons nationaal product kwam (zie figuur 1). Voor 2009 schat de OESO dat de netto-export onze BBP-groei zelfs à rato van 1,8% punt naar beneden zal halen.

Auteurs:

Kris Boschmans, Geert Janssens en Johan Van Overtveldt

Redactieadres:

Sneeuwbeslaan 20 - 2610 Wilrijk
Tel.: 03 829 25 06
Fax: 03 829 25 22
E-mail: vkwwmetena@vkww.be
www.vkwwmetena.be

Verantwoordelijke uitgever:
VKW Denktank

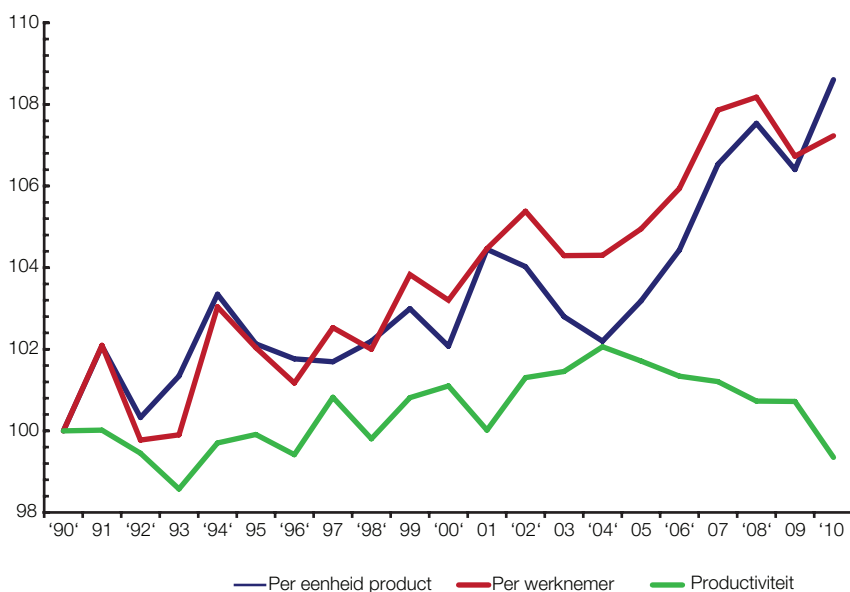

Figuur 1:
Export-geleid model in last.

Bron: OESO, 2009

Uiteraard speelt de zware internationale economische crisis een belangrijke rol. De negatieve evolutie van die netto-exportbijdrage in jaren van internationale economische hoogconjunctuur geeft echter onmiskenbaar aan dat er veel

meer aan de hand is dan enkel maar een internationale inzinking van de economische activiteit. *De negatieve impact van onze netto-exportpositie op het BBP vloeit in de allereerste plaats voort uit interne ontsporingen.*

Figuur 2:
Loonkostenhandicap België versus EU-3 (1990=100).

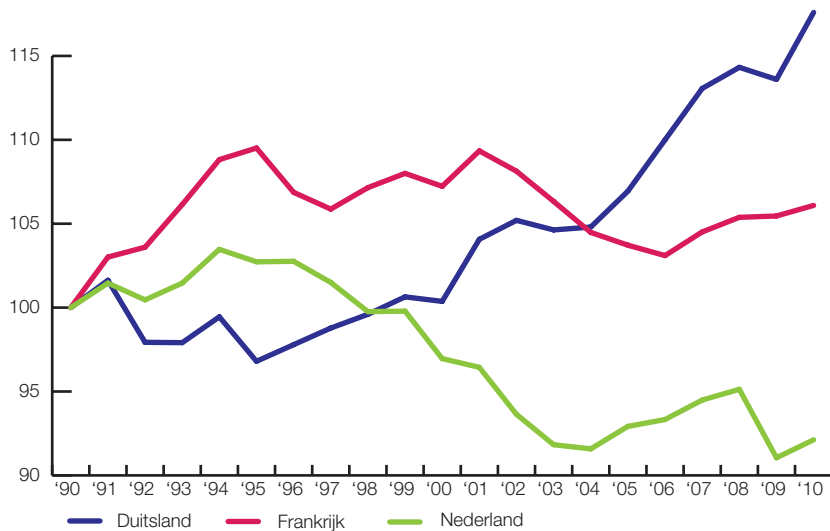
Bron: Eigen berekeningen op basis van OESO-cijfers

L'histoire se répète. Inderdaad, ons exportgedreven socio-economisch model wankelt opnieuw en dit vooral als gevolg van onze uit de hand gelopen relatieve loonkosten. De Belgische loonkosten per eenheid product stegen de voorbije twee decennia 8% sneller dan het gewogen gemiddelde van de drie buurlanden, Duitsland, Frankrijk en Nederland of de EU-3 (zie figuur 2)¹. Perfect in lijn met de in figuur 1 weergegeven cijfers omtrent de bijdrage van onze netto-export aan de BBP-groei, zien we vooral vanaf 2004 een forse versnelling van onze loonkostenhandicap. In het bijzonder ten aanzien van Duitsland liepen onze relatieve loonkosten de voorbije jaren uit de hand, zoals figuur 3 illustreert.

De ontsporing van onze loonkosten blijft niet zonder gevolgen. Ons internationaal marktaandeel gaat er spectaculair op achteruit. Met de sterk exportgedreven groei van landen als China, India en andere opkomende landen ligt het voor de hand dat meer geavanceerde economieën als de onze aan internationaal marktaandeel inboeten. We kunnen de rechtstreekse impact van die opkomende economieën echter nagenoeg volledig wegfilteren door het relatieve marktaandeel van België te berekenen binnen het geheel van de rijke landen onderling. Zoals figuur 4 aangeeft, blijft er ook dan een zwaar verlies aan internationaal marktaandeel van onze ondernemingen. Tegenover 1990 verloren we also gemeten ruim 20% aan marktaandeel. De curve van onze loonkostenhandicap tegenover de drie buurlanden en die van ons marktaandeel binnen de groep van de rijke landen volgen een opmerkelijk gelijklopend traject. De sectorale analyse van onze marktaandelen zoals gedaan door de OESO sluit naadloos aan op onze bevindingen². Kortom, hoewel andere factoren een rol kunnen spelen bij de achteruitgang van onze concurrentiepositie, is de evolutie van onze netto-export, internationaal markt-

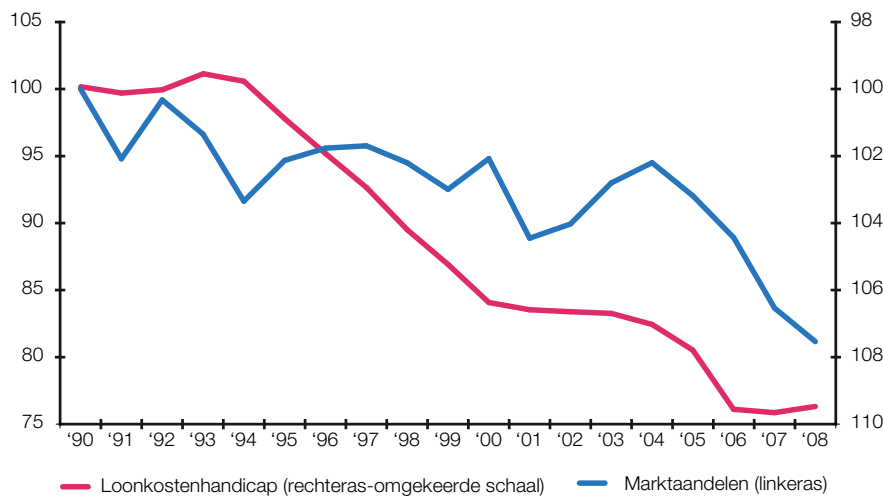
1 Dat de loonkosten weergegeven zijn per eenheid product is een belangrijke kanttekening. Dit houdt concreet in dat arbeid 8% duurder is geworden, rekening houdende met de arbeidsproductiviteit. Het vaak aangehaalde argument dat Belgische werknemers duurder zijn dan in onze buurlanden, maar ook productiever, houdt dus bij nader inzien weinig steek.

2 Zie OESO, 2009 (vooral figuur 1.5).

Figuur 3:
Loonkostenhandicap België versus Duitsland, Frankrijk en Nederland (1990=100).

Bron: OESO, eigen berekeningen

Figuur 4:
Evolutie marktaandeel en loonkostenhandicap 1990-2008 (1990=100).

Bron: OESO, eigen berekeningen

aandeel en loonkosten per eenheid product té gelijklopend om toeval te zijn.

Aan de boutade *l'histoire se répète* breiten men meestal het staartje "maar niet op dezelfde manier". Toevoeging van dit staartje dringt zich in de herfst van 2009 zeker op voor België. Inderdaad, het "wondermiddel" van februari 1982, een devaluatie van de Belgische frank, verdween immers door de invoering van de euro uit de apotheekkast van onze beleidsmakende heelmeeesters.

Het verlies aan internationaal concurrentievermogen van onze bedrijven heeft belangrijke gevolgen voor het economisch herstel in 2010-11. Het klassieke profiel van een herstel van de Belgische economie start immers steevast met een aangezwengelde export, gevolgd door een opleving van de bedrijfsinvesteringen, de bestedingen aan duurzame consumptiegoederen en de particuliere consumptie. Naarmate het export-élan er niet of maar slapjes komt, zal dat ook het herstel van de andere bestedingscategorieën afremmen. Deze tendens zal nog versterkt worden doordat de gevolgen van de financiële crisis voorlopig negatief blijven inwerken op de binnenlandse private bestedingen. De verstrekking van kredieten blijft stroef verlopen en de marges welke financiële instellingen op hun kredietverlening toepassen namen tijdens het voorbije jaar spectaculair toe.

	België	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Zweden	Finland	VS	OESO
Gemiddelde groei van het reële BBP	2,2	1,5	2,2	2,7	3,1	3,7	3,1	3,3
productiviteit	1,3	1,1	1,4	1,3	2,3	2,1	1,8	1,9
tewerkstelling	1,0	0,4	0,8	1,4	0,8	1,5	1,3	1,4
werkloosheid (1)	0,1	-0,2	0,1	0,3	0,4	0,9	0,1	0,4
aangroei beroepsbevolking	0,8	0,5	0,7	1,1	0,4	0,6	1,2	1,2

(1) Een negatief teken betekent een verhoging van de werkloosheid.

Tabel 1:
Economische groei in perspectief (1996-2006).

Bron: OESO, 2009

Achterblijver

Het spreekt voor zich dat onze verslechterende internationale concurrentiepositie de evolutie van de tewerkstelling niet ten goede komt. De gevolgen van deze vaststelling zijn verstrekkend. De economische groei van een land vloeit immers in essentie voort uit twee elementen: de aangroei van de tewerkstelling en de toename van de arbeidsproductiviteit.

Over de periode 1996-2006 scoorde België binnen de groep van ontwikkelde landen vrij zwak wat betreft de gemiddelde groei van het reële BBP (zie tabel 1). Duitsland presteerde nog zwakker dan wij, Frankrijk ongeveer hetzelfde maar kleinere Europese landen als Nederland, Zweden en Finland deden het dan weer veel beter. Zowel qua toename van de productiviteit als zeker van de tewerkstelling bleef ons land beduidend onder het OESO-gemiddelde. De gerealiseerde verhoging van de productiviteit vloeit bovendien in hoge mate voort uit rationaliserings- en diepte-investeringen vanwege de ondernemingen en een relatieve toename van het aandeel van hoger geschoolden binnen de globale tewerkstelling (of, anders uitgedrukt, een verdere relatieve uitstoot van de weinig of niet geschoolden)³. Beide productiviteitsopvijzelende fenomenen hangen in belangrijke mate samen met (te) hoge relatieve loonkosten.

Zeer opmerkenswaardig is dat de toename van de tewerkstelling bijna volledig voortvloeit uit de aangroei van de beroepsbevolking en slechts weinig uit een vermindering van de werkloosheid over de periode 1996-2006. De conclusie dat België opgescheept zit met een structurele werkloosheid in de buurt van 8% van de beroepsbevolking is dan ook onontkoombaar⁴. Met structurele werkloosheid bedoelen we werkloosheid die zich niet meer laat oplossen door economische groei maar samenhangt met de institutionele kenmerken van onze arbeidsmarkt. Het beste bewijs hiervoor is de vaststelling dat zelfs midden in de economische crisis en oplopende werkloosheid er opvallend veel vacatures moeilijk ingevuld geraken en

er knelpuntberoepen blijven bestaan. 8% van de beroepsbevolking valt met andere woorden structureel uit de boot op onze arbeidsmarkt. *De omvang van deze structurele werkloosheid vormt ons inziens hét basisprobleem van de Belgische staatshuishouding.* Hoge

structurele werkloosheid zorgt voor sociale en andere maatschappelijke problemen, remt de groei van de economie, holt daardoor de belastingsbasis uit en verscherpt eveneens de problematiek van de financiering van de vergrijzing

Gemiddelde loonwag	A	B	C	D
België	56,0%	61,1%	48,6%	36,0%
Frankrijk	49,3%	53,2%	44,3%	37,2%
Duitsland	50,0%	52,6%	45,2%	34,8%
Nederland	45,0%	46,6%	40,2%	22,2%
Marginale loonwag	A	B	C	D
België	66,5%	69,6%	66,5%	55,5%
Frankrijk	52,0%	59,7%	52,0%	57,7%
Duitsland	54,2%	44,3%	48,8%	61,1%
Nederland	50,2%	52,0%	52,8%	56,7%

Gezinstype A: Alleenstaande met gemiddeld inkomen zonder kinderen ten laste.

Gezinstype B: Alleenstaande met een inkomen van 167% van het gemiddelde zonder kinderen ten laste.

Gezinstype C: Gezin van tweeverdieners met twee kinderen ten laste, de ene partner met een gemiddeld inkomen en de andere partner met een inkomen van 67% van het gemiddelde.

Gezinstype D: Alleenstaande met twee kinderen ten laste en een inkomen van 67% van het gemiddelde.

Tabel 2:

Gemiddelde en marginale loonwag: België en zijn buurlanden in 2008.

Bron: OESO: *Taxing wages*, 2008

	A	B	C	D
Loonkost	4430	7373	7338	2909
Brutoloon	3391	5652	5652	2216
Nettoloon	1950	2866	3770	1863
Loonwag	56,0%	61,1%	48,6%	36,0%
Koopkracht na consumptiebelastingen	1621	2383	3096	1493
Uitgebreide loonwag in %	63,4%	67,7%	57,8%	48,7%
Uitgebreide loonwag in euro	2809	4990	4242	1416
Uitgebreide loonwag in % van een loonstijging	72,2%	74,8%	72,5%	73,2%

Gezinstype A: Alleenstaande met gemiddeld inkomen zonder kinderen ten laste.

Gezinstype B: Alleenstaande met een inkomen van 167% van het gemiddelde zonder kinderen ten laste.

Gezinstype C: Gezin van tweeverdieners met twee kinderen ten laste, de ene partner met een gemiddeld inkomen en de andere partner met een inkomen van 67% van het gemiddelde.

Gezinstype D: Alleenstaande met twee kinderen ten laste en een inkomen van 67% van het gemiddelde.

Tabel 3:

Belastingen in België in 2008.

Bron: OESO: *Taxing wages*, 2008. *Budgetenquête*, 2006, eigen berekeningen

³ Biatour & Kegels, 2008.

⁴ Gianella et al., 2008.

en van de openbare financiën in het algemeen.

De voornaamste determinanten van structurele werkloosheid kunnen op basis van economisch internationaal onderzoek gebundeld worden in drie grote categorieën: de mate van concurrentie in productmarkten, de loonwage en de diverse werkloosheidsvallen. Inzake concurrentie in productmarkten verdienen twee sectoren speciale aandacht: de energie- en elektriciteitssector en de klein- en groothandel. Ondermeer de merkwaardige inflatie-opstoot die België vorig jaar kende, wijst er duidelijk op dat het niet goed zit inzake de competitieve voorwaarden op onze energie- en elektriciteitsmarkt⁵. Onze klein- en groothandel kenmerkt zich door een reglementering die de gevestigde ondernemingen beschermt wat de productiviteit en de tewerkstelling in deze sector zeer afremt.

Staatsgreep

De twee resterende determinanten van structurele werkloosheid zijn de loonwage en de werkloosheidsvallen. De loonwage is het verschil tussen de totale loonkost voor de werkgever ten opzichte van het nettoloon dat de werknemer ontvangt⁶. De sociale zekerheidsbijdragen van zowel werkgever als werknemer alsmede de personenbelasting (bedrijfsvoorheffing) zijn verantwoordelijk voor deze loonwage. De totale loonkost vormt een belangrijk gegeven inzake de vraag naar arbeid. Het nettoloon beïnvloedt in belangrijke mate de beslissingen van individuen om arbeid aan te bieden op de arbeidsmarkt en, zo ja, hoeveel arbeid. Een grote loonwage vermindert zowel de vraag naar als het aanbod van arbeid zodat de tewerkstelling in de maatschappij op een lager niveau uitkomt.

De loonwage wordt meestal uitgedrukt als een percentage dat de gemiddelde belastingsdruk op het inkomen uit arbeid weergeeft. Dat gemiddelde is afhankelijk van de gezins- en inkomensituatie. Naast de gemiddelde loonwage is

ook de marginale loonwage van belang. Deze laatste meet de loonbelasting die betaald moet worden voor elke euro extra die een werkende kan verdienen, zij het door langer te werken dan wel als gevolg van loonsopslag. Als gevolg van het progressieve karakter van de personenbelastingen ligt de marginale loonwage voor een willekeurig typegeval in bijna alle landen van de OESO hoger dan de gemiddelde belasting op arbeid zoals gemeten door de gemiddelde loonwage. Het spreekt voor zich dat een hoge marginale loonwage erg remmend werkt op de bereidheid tot het leveren van extra arbeidsprestaties.

Tabel 2 geeft zowel de gemiddelde als de marginale loonwage weer voor een viertal types van gezins- en inkomensituaties. Vergeleken met de loonwage in de drie buurlanden spant België ondubbelzinnig de kroon. De in ons land veel gehoorde klacht dat (harder) werken niet loont, is niet uit de lucht gegrepen. Dat marginale belastingen in ons land meer dan 10 procentpunten hoger liggen dan in onze buurlanden, is een ronduit verontrustende vaststelling. Hoge marginale belastingsvoeten resulteren immers in een lagere activiteitsgraad, verminderen het ondernemerschap, en leiden aldus tot een zwakkere lange-termijn economische groei⁷.

De afroaming vanwege de overheid gaat echter nog veel verder dan deze klassieke loonwage aangeeft. Met het netto inkomen uit arbeid moeten namelijk nog heel wat belastingen worden betaald. We berekenden de reële koopkracht waarover burgers beschikken door ook de indirecte belastingen (voornamelijk BTW en accijnzen) in rekening te brengen. Zodoende komen we tot de "uitgebreide loonwage" (zie tabel 3), waar zowel directe belastingen op arbeid als indirecte belastingen op consumptie inbegrepen zijn. In het geval van een alleenstaande zonder kinderen ten laste en met een gemiddeld inkomen blijft er van een totale loonkost van 4.430 euro per maand te betalen door de werkgever in reële koopkrachttermen 1.621 euro over voor de werknemer. De uitgebreide loonwage belooft in dit geval 63,4% van

de totale loonkost. Net zoals voor de gewone loonwage kunnen we ook voor de uitgebreide loonwage een marginale variant berekenen. Wanneer onze alleenstaande zonder kinderen ten laste 1 euro extra zou verdienen dan vloeit 72,2% daarvan naar vadershandje staat. We verwijzen naar tabel 3 voor de cijfers inzake de andere onderzochte typegevallen.

De loonwage en het overheidsbeslag nemen ook een centrale plaats in met betrekking tot de diverse werkloosheids- en inactiviteitsvallen waarin mensen kunnen terechtkomen en die stevast uitmonden in beperkte of geen tewerkstelling. Op advies van de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid werden de afgelopen jaren diverse maatregelen genomen om deze vallen in te perken (denk aan de werkbonus, de inkomensgarantieregeling, de socio-professionele integratie, diverse fiscale ingrepen,...). Desondanks blijft de inkomensaangroei voor wie overschakelt van inactiviteit naar werk in heel wat situaties erg beperkt. Bovendien houdt men in de beschikbare studies terzake geen rekening met verplaatsingskosten en tal van sociale voordelen die steuntrekkers kunnen verliezen wanneer ze gaan werken⁸. De conclusie is bijgevolg dat anno 2009 werken voor heel wat doelgroepen in onze maatschappij nog steeds niet voldoende opbrengt.

Interne devaluatie

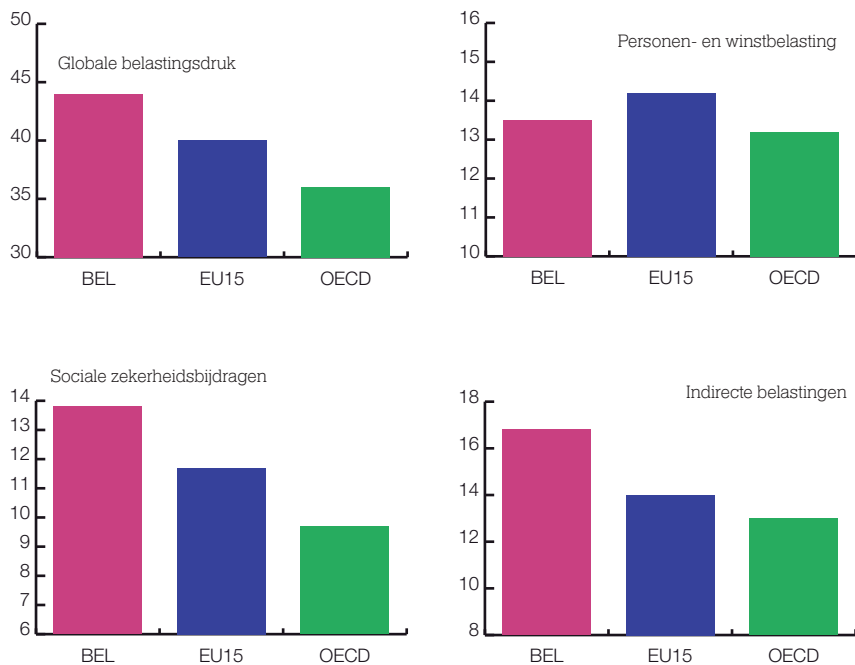
Ons export-gedreven sociaal-economisch model zit zwaar in de problemen waardoor onze structurele werkloosheid nog nijpender dreigt te worden. Willen we het perspectief van een dynamische economie en dito samenleving behouden dan dringen zich maatregelen van interne aard op die hoe dan ook pijn zullen doen. Er rest ons met andere woorden enkel nog de weg van *de interne devaluatie* bestaande uit *een doorgedreven loondiscipline in combinatie met een beleid dat erop gericht is arbeid opnieuw lonend te maken*. De optie om via een externe devaluatie snel

⁵ Zie hieromtrent Killemaes, 2007.

⁶ Op de website van VKW Metena vindt de geïnteresseerde een meer technische nota waarin onder de titel "De Loonwage" dieper wordt ingegaan op het thema.

⁷ Hiervoor verwijzen we naar Prescott (2004), Karabegovic et al. (2004) en Padovano en Galli (2002).

⁸ Zie onder meer studies van het Centrum voor Sociaal Beleid van de UA, Hoge Raad voor de Werkgelegenheid en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven.

Figuur 5:
Overbelast (belastingsdruk in % BBP, 2006).

Bron: OESO, 2009

orde op zaken te stellen behoort immers tot het verleden.

Zowel ons verlies aan concurrentievermogen als de structurele werkloosheid hangen ultiem nauw samen met de omvang van het overheidsbeslag. België torst een fiscale druk die bedui-

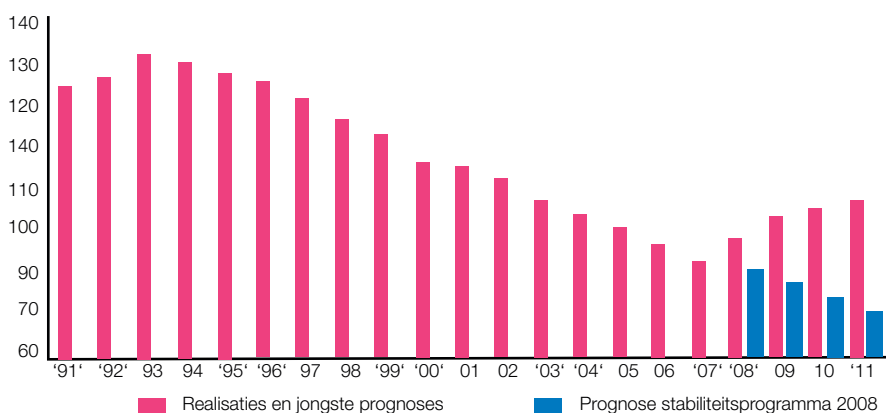
dend boven de gemiddelden van de OESO-groep en van de EU-15 uitsteekt (zie figuur 5). Deze vaststelling leidt tot diverse bedenkingen. Ten eerste rijst de vraag of we als burgers een *juste retour* ontvangen. Anders uitgedrukt: krijgt de doorsnee burger van de staat terug in verhouding tot de fiscale druk die hij/zij

moet ondergaan? De voorbeelden van een falende overheid suggereren dat dit niet het geval is: ons institutioneel systeem kraakt in al haar voegen, ons juridisch apparaat is bijna dat van een bananenrepubliek geworden, de weg- en andere infrastructuur lijdt aan sluipende verkommering, steeds meer onderwijstakken raken in last, de fiscale controle-diensten werken nauwelijks nog en ons pensioensysteem valt in haar huidige vorm onmogelijk vol te houden, terwijl de pensioenuitkeringen toch al bij de laagste van Europa behoren.

De mogelijkheid om de belastingsdruk te verlagen door gewoon grotere begrotingstekorten te aanvaarden, is geen optie voor België. Terwijl de budgettaire impact van de vergrijzing zich nog moet materialiseren, schiet als gevolg van de financiële crisis én een te laks begrotingsbeleid in de eerste jaren van de 21ste eeuw, de overheidsschuld terug in de richting van de 100 % van het BBP (zie figuur 6). Kortom, België zal in de nabije toekomst eerder moeten besparen dan nog grotere begrotingstekorten te accepteren.

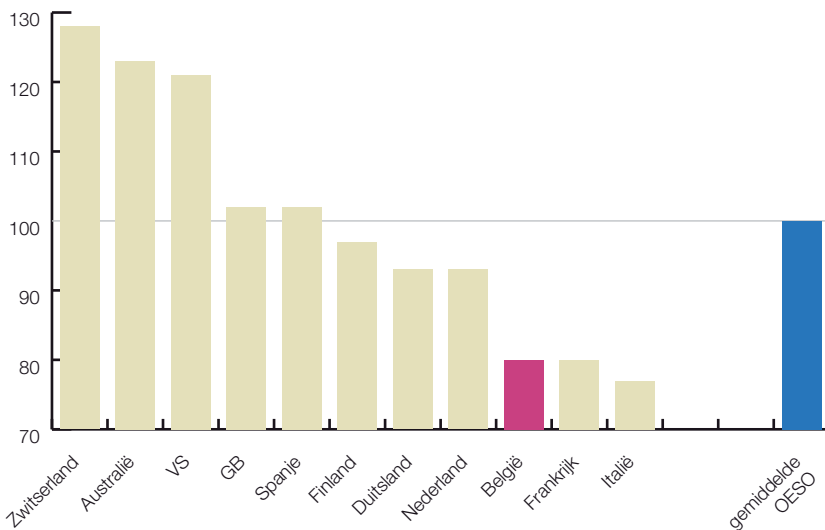
Derde bedenking: kan de sociaal-economisch nefaste druk van het huidige belastingsregime in België verminderd worden door herschikking van de belastingen? Kijken we naar de diverse types van belastingen (figuur 5), dan toont België hoog boven diezelfde gemiddelden uit inzake sociale zekerheidsbijdragen en inzake indirecte belastingen. Enkel met betrekking tot de personen- en winstbelasting hangen we rond de EU15- en OESO-gemiddelden. De mogelijkheden om via herschikkingen vooruitgang te maken op het vlak van het overheidsbeslag zijn dan ook erg beperkt.

De vierde en concluderende bedenking luidt dan ook dat enkel een afbouw van de globale fiscale druk gekoppeld aan een evenredige sanering van het overheidsapparaat soelaas kan bieden. Het feit dat diverse studies duidelijk aantonen dat de efficiëntie van ons overheidsapparaat veel te wensen overlaat, betekent dat er ruimte bestaat om een dergelijke afslanking door te voeren én tegelijk de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren. Ten opzichte van het

Figuur 6:
Terug door het dak. Overheidsschuld als % van BBP.

Bron: Statlink

Figuur 7:
Efficiëntie van de overheid. Gemiddelde van de OESO-landen = 100.

Bron: Afonso, Schukknecht & Tanzi, 2003

gemiddelde van de rijke landen ligt de efficiëntie van onze overheden 20% lager (zie figuur 7). De overheid beschikt over méér dan voldoende middelen maar gebruikt ze erg inefficiënt.

Hoe betalen?

Uit het voorgaande leren we dat een volgehouden loondiscipline een tandem moet vormen met een beleid dat erop gericht is om werken opnieuw lonend te maken⁹. Wat dat laatste betreft is een herinvoering van het belastingkrediet voor lage arbeidsinkomens aanbevolen. Wie weinig verdient, krijgt door dit krediet vanwege de overheid belastingen terugbetaald. Deze maatregel kan, in combinatie met een beperking van het huwelijksquotiënt (cf. decumul), in één klap het gros van alle werkloosheids- en inactiviteitsvallen uitschakelen. Dankzij de beperking van het huwelijksquotiënt zou de kostprijs van het belastingkrediet

reeds volledig gerecupereerd kunnen worden (circa 500 miljoen euro). Een verdere modulering van het belastingkrediet naar gezinsinkomen en in functie van het aantal kinderen ten laste zou de kostprijs opdrijven maar zou ook het activerend effect, en dus de terugverdieneffecten, aanzienlijk kunnen opdrijven.

Los van deze fiscale ingrepen is er ook nood aan een meer algemene verlaging van de lasten op arbeid, meer bepaald inzake de werkgeversbijdragen. Die is nodig om zowel de competitiviteit van onze exportsector als onze werkgelegenheidsgraad op te drijven. Dit alles kost geld, wat gezien onze budgettaire situatie niet direct voor handen is. VKW Metena stelt dan ook drie ingrepen voor om het financieringsmodel van onze federale staat grondig te hertekenen: een sociaal verantwoorde afbouw van ons ambtenarenkorps, meer fiscale autonomie voor de deelstaten en een stroomlijning van ons BTW-model. Wat dit laatste betreft, wijst de OESO er in haar jongste rapport over België op dat er in ons land heel wat vrijstellings- en uitzonderingsmaatregelen bestaan omtrent de indirecte belastingen (vooral BTW). Deze maatregelen kosten 2%punt van het BBP, maar schieten hun

sociale doelstellingen al te vaak voorbij. Afschaffing van deze uitzonderingen en hercompensatie van de hardst getroffen doelgroepen moet toelaten 1%punt van het BBP of, afgerond, 3,7 miljard euro op jaarbasis te besparen.

Wat het ambtenarenkorps betreft, zal 30% van dat korps de komende tien jaren op pensioen gaan. Vervanging van slechts de helft van de gepensioneerden moet kunnen, rekening houdende dat vier op de honderd Belgen voor de staat werken, ten opzichte van een Europees gemiddelde van drie op honderd. Deze ingreep dient wel selectief te gebeuren. De departementen Financiën en Onderwijs hebben veeleer behoefte aan méér mensen dan wel minder. Vermits de overheidslonen (exclusief onderwijs) thans op jaarbasis afgerond 25 miljard euro vertegenwoordigen, houdt de niet-tervanging van de helft van de gepensioneerde ambtenaren op kruissnelheid een jaarbesparing van 3,75 miljard euro in. Dit bedrag vormt zeker een onderschatting aangezien de ambtenaren op pensioenleeftijd veel anciënniteit hebben opgebouwd en dus genieten van een bovengemiddeld loon.

Last but not least is er de hertekening van het financieringsmodel van onze federale staat. Zoals ondertussen genoegzaam bekend, berust dat model op dotaties van de federale staat aan de lagere niveaus en een beperkte eigen fiscaliteit van die lagere niveaus. Het huidige systeem stimuleert daardoor het consumptiefederalisme; lagere overheden hebben er weinig belang bij om het geld van de federale overheid niet te besteden. Daarenboven kunnen regio's die het economisch beter doen hun dotaties en totale inkomsten zien zakken, waardoor extra economische inspanningen bestraft worden¹⁰. Grotere eigen fiscale verantwoordelijkheid voor de lagere overheden en herziening van de herverdelingsmechanismen dringen zich dan ook op. De voordelen van meer fiscale autonomie zijn moeilijk te becijferen, maar kunnen op termijn oplopen.

⁹ Een gedegen opvolging- en activeringspolitiek is onmisbaar wat dit betreft. In Vlaanderen krijgt dit vaste voet aan de grond dankzij 'de sluitende aanpak' van de VDAB inzake activering die sinds 2005 is verankerd in de respectievelijke beheersovereenkomsten die werden afgesloten met de Vlaamse regering.

¹⁰ Voor het detail en de omvang van deze perverse mechanismen, zie Algoed & Heremans, 2008.

Besluit

België zal werk moeten maken van een interne devaluatie om haar internationaal concurrentievermogen te herstellen en zodoende een verdere toename van de structurele werkloosheid te voorkomen. Die interne devaluatie bestaat uit een strakke loondiscipline, een verkleining van de loonwage en een reductie van de werkloosheidsvallen. Om dit alles te realiseren dringen zich volgende concrete maatregelen op:

- Afschaffing van de automatische loonindexering en de loonvorming meer in lijn brengen met productiviteitsontwikkelingen;
- Herinvoering van het belastingskrediet voor lage lonen gekoppeld aan een beperking van het huwelijksquotiënt;
- Verbetering van de competitieve omgeving op de energie- en vooral elektriciteitsmarkt en deregulering inzake klein- en groothandel;
- Afschaffing van vrijstellingen en uitzonderingsmaatregelen in de indirecte belastingen;
- Vervanging van slechts de helft van de ambtenaren die met pensioen gaan;
- Meer eigen fiscale verantwoordelijkheid voor de lagere overheden en een hertekening van financiële herverdelingsmechanismen.

De opbrengst van deze laatste vier maatregelen (+/- 8 miljard euro per jaar) zou idealiter gebruikt worden voor een afbouw van de belasting op arbeid en de vennootschapsbelasting.

Referenties

AFONSO, A., SCHUKNECHT, L., TANZI, V. (2003), Public Sector Efficiency: An International Comparison., *Working Papers* no. 242, Frankfurt Am Rein, European Central Bank.

ALGOED, K., HEREMANS, D. (2008), The Incentive Effects of the Belgian Financial Arrangements for the Regions., *Working papers spoor A2.*, Leuven, KU Leuven, Departement Economie en Bedrijfswetenschappen.

BIATOUR, B., KEGELS, C. (2008), Growth and Productivity in Belgium., *Working Paper* no. 17-08., Brussel, Federaal Planning Bureau.

GIANELLA, C., KOSKE, I., RUSTICELLI, E. e.a. (2008), What Drives the NAIRU? Evidence from a Panel of OECD Countries., *OECD Economics Department Working Paper* no. 649. Parijs, OESO.

HOGERAAD VOOR FINANCIËN (2007), Belasting op arbeid, werkgelegenheid en concurrentievermogen., Brussel, Hoge Raad voor Financiën, Afdeling 'Fiscaliteit en parafiscaliteit', augustus.

HOGERAAD VOOR DE WERKGELEGENHEID (2005), Verslag 2005., Online at: <http://www.werk.belgie.be/WorkArea/showcontent.aspx?id=9740>

IMF (2009), Belgium: Staff Report for the 2008 Article IV Consultation. *IMF Country Report* no. 09/87, maart, Washington, IMF.

KARABEGOVIĆ, A., VELDHUIS, N., CLEMENS, J., e.a. (2004), Do taxes matter?, *Fraser Forum*, juli, 13 - 16, Vancouver, Fraser Institute.

KILLEMAES, D. (2007), Kortsluiting op de Energiefactuur., *Beleidsnota* nr. 17. Wilrijk, VKW Metena.

OESO (2009), Economic Surveys: Belgium., *Economic Surveys*, juli, Parijs, OESO

OESO (2008), Taxing wages., Parijs, OESO, 488 p.

PADOVANO, F., GALLI, E. (2002), Comparing the growth effects of marginal vs. average tax rates and progressivity., *European Journal of Political Economy*, vol. 18, no. 3, september, p. 529-544. Amsterdam: Elsevier

PRESCOTT, E. C. (2004), Why do Americans work so much more than Europeans?, *Federal Reserve Bank of Minneapolis Quarterly Review*, vol. 28, nr.1, Minneapolis: Federal Reserve Bank.